

Vedle nejnovějších poznatků o historii vzniku a založení města

Uherského Brodu, které byly shromážděny a podrobeny kritickému náhledu zejména generací badatelů 20. století, existuje také stále živé legendární podání o vzniku mariánského poutního místa a v jeho blízkosti téměř současně i samotného města. Dnes tato legenda, ačkoli je s jistotou zřejmé, že vznikla až v časově nezměrně pozdějším období barokním, tvoří nedělitelnou součást pestré historie Uherského Brodu. Současnou generací je pověst pak přijímána spíše jako krásné a poeticky zpracované podání, v němž se snad smyšlené umně prolíná s možnou realitou.

Doba barokní se svojí hlubokou spiritualitou, zakotvenou v úctě k Panně Marii, nám tak zanechala na Uherskobrodsku jednu z nejzajímavějších pověstí, v níž je právě Panně Marii připisován zázračný počátek města a pozdější vznik dominikánského kláštera. Pověst se svým obsahem hlásí do období hlubokého středověku, a to podle dvou základních podání buď do století jedenáctého nebo dvanáctého, tedy do období, kdy lze předpokládat i vznik celní stanice Na brodě, která je dnes považována za předchůdce samotného města. Otázkou dodnes zůstává obdarování poutního místa zázračným obrazem Panny Marie, který sem měl být přinesen snad uherským králem Ondřejem I., nebo také Ondřejem II., podle té či oné verze pověsti. Zejména původ darovaného obrazu, údajně malovaného sv. Lukášem, a jeho pozdější přenesení do polské Čenstochové vyvolává řadu otázek a nesrovnalostí.

Podle moderního bádání můžeme vznik pověsti datovat do období krátce po opětovném návratu bratrů řádu sv. Dominika do Uherského Brodu v roce 1630, kdy téměř po sta letech se jeho členové usazují na místě, odkud byli nuceni kdysi odejít. Záhy po svém příchodu se patrně rád začíná zajímat o svoji minulost ve městě a vytváří nový ideový základ pro své zdejší působení v úctě prokazované Bohorodičce Panně Marii. Otázkou však zůstává, do jaké míry pověst vychází ze starších, ať už písemných či ústních podání, nebo na ně navazuje. Zajímavé je, že starší písemné prameny se o pověsti či zázračném obraze nijak nezmiňují, i když je třeba také předpokládat, že v pohnutých dobách husitských a pozdější reformace se nemusely všechny zprávy zachovat, zejména když víme, že reformační církve mohly mít ke katolickým předmětům i legendám rezervovaný až odmítavý postoj.

Podle zatím nejnovějších poznatků se tak nejstarší písemná zmínka o zázračném obraze Panny Marie vztahuje k roku 1643 a je patrná v dopise dominikánského provinciála Dominika Laura adresovaném olomouckému biskupovi Leopoldu Vilémovi. Poté se zmínka o obraze vyskytuje ještě k roku 1644 v memoriálu uherskobrodského převora Dominika Koczkého. Z doby pozdější jsou známy již jen zprávy o obraze Panny Marie z druhé poloviny 17. století, spojené s legendou o vzniku poutního místa, u něhož bylo později založeno město Uherský Brod.

Za dosud nejstarší verzi pověsti je považován text uvedený v *Breve chronicon Hunno-Brodense*, sepsaný na objednávku Tomáše Pěšiny z Čechorodu uherskobrodským měšťanem a radním Matyášem Haškoniem kolem roku 1666. O něco málo později, v roce 1667, písemně zachytil pověst Jiří Crugerius v díle *Sacrae memoriae Regni Bohemiae, et pertinentiarum Moraviae, et Silesiae*. Z Haškoniovy verze pověsti čerpá roku 1683 ve své *Městské knize pamětní uherskobrodský městský syndikus Martin Ležák*. Pro následující 18. století je ze samého jeho počátku, z roku 1703, znám text přejatý od Crugeria Jiřím Vlasatým do dominikánské kroniky *Monumenta conventus Hungarici-Brodensis*, dále se tomuto tématu věnuje moravský historik Jan Jiří Středovský ve svém díle *Rubinus Moraviae* z roku 1712. O Crugeriovu a Středovského verzi pověsti se opírá také Václav František Letocha, uherskobrodský měšťan a syndikus, ve své kronice *Památky města Brodu Uherského* z roku 1724. Jako nejmladší opis pověsti přidržující se Crugeriovu verze je znám její text od převora Metoděje Daňka z kroniky dominikánského kláštera nazvané *Monumenta conventus ordinis praedicatorum Hunno-Brodae* z roku 1768.

Specifickým projevem úcty k legendě a Bohorodičce Panně Marii je vznik souboru šestnácti obrazů malovaných snad někým z prostředí dominikánského konventu v Uherském Brodě. S určitou opatrností můžeme vyslovit názor, že celý soubor obrazů nevznikal naráz, ale postupně, snad v období několika desítek let. V úvahu by pak přicházela léta sklonku 17. století (snad již někdy po roce 1680) až poloviny 18. století. Obrazy zachycují jednak samotnou legendu, jednak dějiny dominikánského konventu a města samotného, přičemž latinsky psanými texty v dolní části malby jednotlivých obrazů vysvětlují legendu o růžovém keři a některé historické děje až do poloviny 18. století. Lze tedy říci, že ve svém celku tvoří hodnotný obrazový materiál a kromě zachycení samotné legendy velmi zajímavým způsobem dokumentují stavební vývoj kláštera i dřívější podobu města, i když pravděpodobně ne zcela historicky přesně. I přes nedokonalou techniku malby, určitou naivitu a neumělost však zůstávají nesporně cenným kulturně-historickým dokladem.